

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/154/2023
Identifikačné číslo spisu:	1120212680
Dátum vydania rozhodnutia:	18.12.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1120212680.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Viery Nevedelovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v spore žalobcov 1/ J. J., narodeného V., Y., 2/ W. J., narodenej V., Y., oboch zastúpených Advokátskou kanceláriou JUDr. Jakub Mandelík, s. r. o., Bratislava, Záhradnícka 4836/51, IČO: 47 234 318, proti žalovanej Allianz - Slovenská poisťovňa, a. s., Bratislava, Pribinova 19, IČO: 00 151 700, o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. B1-22C/41/2020 (pôvodne na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 22C/41/2020), o dovolaní žalobcu 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 31. mája 2023 sp. zn. 15Co/66/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalovaná má voči žalobcovi 1/ nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Žalobcovia sa žalobou doručenou bývalému Okresnému súde Bratislava I dňa 7. augusta 2020 domáhali náhrady nemajetkovej ujmy, každý vo výške 30.000 eur na tom skutkovom základe, že dňa V. v čase o 17.35 hod. došlo k dopravnej nehode, pri ktorej vodič osobného motorového vozidla značky Opel Astra s EČV: P., O. J. v meste Y., na A. ulici, pravdepodobne nespozoroval v oblasti riadne vyznačeného prechodu pre chodcov chodca J. J., nar. V. (otec žalobcu 1/ a manžel žalobkyne 2/), ktorý prechádzal cez komunikáciu z pravej strany na ľavú stranu v smere jazdy vozidla, v dôsledku čoho došlo k zrážke chodca so strednou časťou predného nárazníka daného vozidla, pričom chodec J. J. utrpel zranenia takej intenzity, ktoré mali za následok jeho smrť. Závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy podľa nich vyplýva najmä zo skutočnosti, že náhle usmrtenie J. J. vnímali ako doživotnú, rozsiahlu a ničím neporovnateľnú ujmu. Zdôraznili, že smrť nebohého pocitujú každý deň a s jeho úmrtím sa nikdy nezmieria.

2. Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „súd prvej inštancie“, „prvoinstančný súd“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 11. marca 2022 č. k. 22C/41/2020-113 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 8.000 eur do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku (výrok I.), žalobkyňi 2/ sumu 10.000 do 3

dni od právoplatnosti tohto rozsudku (výrok II.) a vo zvyšnej časti žalobu zamietol (výrok III.). O trovách konania rozhodol tak, že žalobcovia majú voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok IV.). Súd prvej inštancie v odôvodnení konštatoval, že žalobcovia sa voči žalovanej domáhali náhrady nemajetkovej ujmy podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“) v spojení s § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. V súlade s rozhodovacou praxou súdov je aj úmrtie rodinného príslušníka spôsobené zavinením inej osoby pri dopravnej nehode neoprávneným zásahom do práva pozostalých na súkromie a rodinný život. Vzhľadom na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. novembra 2018 sp. zn. 8Cdo/177/2018, rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. júla 2017 sp. zn. 6MCdo/1/2016, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a súdov Slovenskej republiky pod č. 8/2018 a pod R 61/2018, ako aj na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 666/2016 z 11. októbra 2016, v otázke nemajetkovej ujmy vo vzťahu k povinnému zmluvnému poisteniu poukázal na to, že žalovaná ako poisťovňa - poisťovateľ je v zmysle zákona č. 381/2001 Z. z. pasívne vecne legitimovaným subjektom v rámci konania o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalým príbuzným, keďže sa na poistenie zodpovednosti vodiča motorového vozidla Opel Astra vzťahuje zákon č. 381/2001 Z. z. a v danom poistnom vzťahu má žalovaná postavenie poisťovne.

2.1. Súd prvej inštancie dôvodil, že pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy aplikoval voľnú úvahu, pričom vychádzal z okolností daného prípadu. Mal za preukázané, že úmrtím manžela a otca žalobcov v dôsledku dopravnej nehody došlo k pretrhnutiu úzkych a rodinných väzieb, čo predstavuje zásah do práva žalobcov na súkromný a rodinný život. Žalobcom bola spôsobená trvalá a neodstrániteľná ujma, pretože zosnulý už nebude členom tejto rodiny, došlo k nenapraviteľnej ujme, ktorú možno zmierniť len priznaním peňažnej satisfakcie. U žalobcov nepochybne došlo k zásahu do ich práva na súkromie, ktoré zahŕňa právo fyzickej osoby vytvoriť a udržiavať vzťahy s inými ľudskými bytosťami, a do práva na súkromný a rodinný život. Pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy súd prihliadol predovšetkým na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. Žalovaná žiadala zohľadniť pri určení výšky nemajetkovej ujmy aj závery znaleckého posudku č. 15/2020 a č. 16/2020 z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie súdne lekárstvo z dôvodu, že nebohý J. J. bol v čase dopravnej nehody pod vplyvom alkoholu, ktorý sa výrazne podieľal na jeho reakcii, mohol mať preto poruchy priestorového videnia, bola predĺžená jeho reakčná doba a nemohol sa bezpečne pohybovať v premávke, zároveň nebohý bol v tmavom oblečení bez reflexných prvkov za zníženej viditeľnosti. Súd prvej inštancie zo znaleckého posudku č. 2/2020 znalca z odboru cestná doprava, nehody v cestnej doprave, zo znaleckého posudku č. 15/2020 a č. 16/2020 z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie súdne lekárstvo a nakoniec z trestného rozkazu Okresného súdu Levice sp. zn. 3T/33/2021 z 30. apríla 2021, zistil, že priamou a bezprostrednou príčinou smrti J. J. bolo porušenie zákonnej povinnosti vodiča motorového vozidla O. J.. Skutočnosť, že nebohý J. J. mal na sebe v čase dopravnej nehody tmavé oblečenie bez reflexných prvkov, dokonca mal v krvi alkohol, nebola sporná, avšak zostala v rovine tvrdenia argumentácie žalovanej, podľa ktorej uvedené malo prispieť k dopravnej nehode. Súd nezistil príčinnú súvislosť medzi smrťou nebohého a tým, že v čase dopravnej nehody mal na sebe tmavé oblečenie a požil alkohol. V konaní ani nebolo preukázané, aká právna povinnosť mala byť vyššie uvedeným zo strany nebohého porušená. Práve naopak, bolo zistené, že nebohý riadne prechádzal cez prechod pre chodcov a bez ohľadu na požitie alkoholu by vzhľadom na polohu a rýchlosť vozidla vo vzťahu k miestu počiatku reakcie jeho vodiča už nemohol zabrániť kontaktu s vozidlom. Vodič motorového vozidla neskoro reagoval na pohyb chodca, ktorý sa na vozovke už dlhšiu dobu pohyboval. Skutočnosť, že nebohý mal ľahký stupeň opitosti, nepreukazuje jeho zavinenie na dopravnej nehode a uvedené nevyplýva ani zo znaleckých posudkov. Na základe vykonaného dokazovania mal za preukázané, že nebohý J. J. zomrel v priamej príčinnej súvislosti s dopravnou nehodou, ktorú zavinil vodič O. J., ktorý bol následne právoplatne odsúdený za prečin usmrtenia, rodine nebohého sa neospravedlnil, ani neposkytol pomoc (ako to vyplýva z výpovede žalobcu 1/). Nebohý mal v čase nehody XX rokov a žalobcovia XX rokov a XX rokov, zároveň vzťah medzi žalobcom 1/ ako synom s otcom bol dobrý, jeden druhému si pomáhali, podporovali a zabezpečovali starostlivosť tak, ako to zvykne byť medzi otcom a synom, nebohý pomohol aj v starostlivosti o vnúčatá, rovnako vzťah medzi žalobkyňou 2/ a nebohým bol harmonický, intenzívny, starostlivý, priznal žalobcovi 1/ náhradu nemajetkovej ujmy v sume 8.000 eur a žalobkyni 2/ v sume 10.000 eur, pričom takto určenú výšku

náhrady nemajetkovej ujmy považoval za spravodlivú. Súd podľa § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka v spojení s § 4 ods. 1 písm. a) a § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. považoval priznanú náhradu nemajetkovej ujmy za primeranú vzhľadom na stratu otca/manžela, teda závažnosť vzniknutej ujmy a okolnostiam, za ktorých k porušeniu práva žalobcov došlo, a prihliadnuc na zásadu primeranosti a proporcionality. Súd pri určení výšky nemajetkovej ujmy vychádzal aj z rozhodovacej praxe slovenských súdov. Rovnako súd zásadu proporcionality aplikoval aj na žalovanú, ktorá je subjektom pôsobiacim v oblasti poisťovníctva, dlhoročne poskytujúcim služby v oblasti poistenia majetku, životného poistenia, preto priznanú výšku náhrady nemajetkovej ujmy nepovažoval za neprimeranú, či likvidačnú na žalovanú.

3. Na odvolanie žalobcu 1/ Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 31. mája 2023 sp. zn. 15Co/66/2022 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil vo výroku III. a vo výroku IV. zrušil a v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Na základe výsledkov dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie jednoznačne konštatoval, že smrťou otca žalobcu 1/ následkom dopravnej nehody došlo k zásahu do práv na ochranu osobnosti žalobcu 1/ (práva na súkromie a rodinný život). Rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým žalobu vo zvyšnej časti zamietol, potvrdil ako vecne a právne správny (§ 387 ods. 1, ods. 2, ods. 3 CSP), a keďže sa stotožnil s dôvodmi rozsudku ako správnymi, rozsudok odvolacieho súdu už ďalšie dôvody neobsahoval. Na zdôraznenie správnosti doplnil ďalšie dôvody. Ako správne konštatoval súd prvej inštancie, úmrtím otca žalobcu 1/ v dôsledku dopravnej nehody došlo k pretrhnutiu úzkych a rodinných väzieb, čo predstavuje zásah do práva žalobcov na súkromný a rodinný život. Smrťou otca bola žalobcovi 1/ spôsobená trvalá a neodstrániteľná ujma, pretože zosnulý už nebude členom rodiny, došlo k nenapraviteľnej ujme, ktorú možno zmierniť len priznaním peňažnej satisfakcie. U žalobcu 1/ nepochybne došlo k zásahu do jeho práva na súkromie, ktoré zahŕňa právo fyzickej osoby vytvoriť a udržiavať vzťahy s inými ľudskými bytosťami, a do práva na súkromný a rodinný život. Je preto nepochybné, že morálne zadosťučinenie (vrátane odsúdenia vinníka dopravnej nehody v trestnom konaní) za týchto okolností nie je postačujúce, a je teda prípustné priznať žalobcovi 1/ náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Súd prvej inštancie pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy vychádzal zo správne zisteného skutkového stavu. Z vykonaného dokazovania mal preukázaný úzky vzťah žalobcu 1/ so svojím nebohým otcom, ako aj to, že smrťou otca došlo k citeľnému zásahu do súkromného, rodinného a citového života žalobcu 1/. Odvolací súd sa stotožnil aj so záverom súdu prvej inštancie, keď pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy vychádzal aj z porovnania vzťahu medzi žalobcom 1/ ako synom a nebohým otcom a žalobkyňou 2/ ako manželkou a nebohým manželom, teda vychádzal z rozdielneho rodinného pomeru žalobcov k zosnulému a zo zistenej rozdielnej intenzity citového vzťahu k zosnulému. Z uvedeného dôvodu odstupňoval priznanú sumu, keďže v prípade žalobcu 1/ ide o plnoletého syna nežijúceho v spoločnej domácnosti s otcom a neodkázaného na finančnú pomoc otca, v prípade žalobkyne 2/ ide o manželku, ktorá s nebohým manželom žila v harmonickom vzťahu a boli na seba naviazaní. Rovnako súd prihliadol aj na vek žalobcu 1/ a zosnulého otca v čase dopravnej nehody, ktorý je kritériom pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy. Žalobca 1/ mal v čase straty svojho otca XX rokov, mal vybudovanú vlastnú rodinu, staral sa o svoje deti, mal zamestnanie. Sice vek pozostalého príbuzného v čase straty otca neodzrkadľuje závažnosť nemajetkovej ujmy, či hĺbku ich citového vzťahu, ktorú súd primárne riešil, pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy zároveň prihliadol aj na vek pozostalého príbuzného a nebohého v čase dopravnej nehody. Odvolací súd konštatoval, že i keď v prejednávacom prípade ide nepochybne o závažnú ujmu, ktorá žalobcovi 1/ vznikla v súvislosti s úmrtím jeho otca, priznaná náhrada musí odzrkadľovať konkrétne preukázané okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, medzi ktoré možno zaradiť aj intenzitu kontaktu so zomrelým, finančnú odkázanosť pozostalého na príjme zosnulého, založenie vlastnej rodiny, a pod. Inak povedané, preukázanie značnej/vyššej intenzity takýchto väzieb odôvodňuje aj priznanie vyššej náhrady nemajetkovej ujmy. Poukázal na viacero rozhodnutí súdov v obdobných veciach a aj s prihliadnutím na ne je výška nemajetkovej ujmy priznaná žalobcovi 1/ primeraná preukázanému skutkovému stavu a okolnostiam. Takouto výškou dôjde k naplneniu požiadavky primeranosti a proporcionality náhrady ujmy žalobcu 1/. Podľa názoru odvolacieho súdu, na rozdiel od žalobcu 1/, je priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške určenej súdom prvej inštancie adekvátne okolnostiam prejednávaného prípadu a nevybočuje z rámca priznaných

náhrad v iných porovnateľných prípadoch. K ďalšej námietke žalobcu 1/ doplnil, že odškodnenie pozostalých pri úmrtí v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania alebo pozostalých osôb poškodených násilnými trestnými činmi totiž vychádza z posudzovania odlišných kritérií ako je tomu v prejednávanej veci a navyše ide o tzv. pozitívny záväzok štátu voči občanovi. Podľa názoru odvolacieho súdu nemožno vychádzať ani z výšky odškodnenia podľa zákona č. 514/2003 Z. z., keďže ide o prípady škody spôsobenej činnosťou (alebo nečinnosťou) orgánov verejnej moci. Súd prvej inštancie správne bral zreteľ predovšetkým na rozhodovaciu činnosť súdov v obdobných veciach náhrady nemajetkovej ujmy v súvislosti s úmrtím pri dopravnej nehode, pričom vychádzal z kritérií, ktoré bolo pre daný prípad potrebné aplikovať - závažnosť vzniknutej ujmy a okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca 1/ (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, s tým, že jeho prípustnosť vyvodzuje z ustanovení § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Navrhoval, aby najvyšší súd zrušil rozsudok krajského súdu alternatívne zmenil tak, že žalobcovi 1/ v plnom rozsahu vyhovie. Uviedol, že rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti nesie výrazné znaky arbitrárnosti, neodôvodnenosti, trpí vadami zmätočnosti v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Napadnuté rozhodnutie je podľa dovolateľa nepreskúmateľné. Z odôvodnenia rozhodnutia dovolateľovi nie je zrejmé, ako odvolací súd vyhodnotil citované rozhodnutia všeobecných súdov s diametrálne odlišnými skutkovými okolnosťami a akými úvahami sa spracovával, keď na ich základe priznal žalobcovi 1/ nemajetkovú ujmu 8.000 eur. Zároveň nie je zrejmé, ako vyhodnotil rozhodnutia, na ktoré poukázal v odvolaní, kde je priznaná suma podstatne vyššia. Rovnako mu nebolo jasné, ako bolo zhodnotené kritérium životnej úrovne aj v kontexte aktuálneho diania.

4.1. Pokiaľ išlo o prípustnosť podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP vymedzil štyri otázky, všetky súvisiace s posúdením primeranosti nemajetkovej ujmy priznanej žalobcovi 1/. Išlo o nasledovné otázky: 1/ Aké hľadiská treba mať na zreteli pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy hradenej z povinného zmluvného poistenia za duševné útrapy spôsobené pozostalým, za narušenie ich emocionálnych vzťahov, za zásah do ich súkromného a rodinného života v súvislosti s usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode, na ktoré musia súdy rozhodujúce o tomto nároku prihliadať? 2/ Majú sa zohľadňovať pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy hradenej z povinného zmluvného poistenia aj majetkové pomery škodcu/poisteného, resp. jeho postoj k dopravnej nehode a k pozostalým (morálna satisfakcia)? 3/ Má sa zohľadňovať pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy hradenej z povinného zmluvného poistenia náhrada priznávaná na základe iných hmotnoprávných predpisov upravujúcich odškodňovanie sekundárnych obetí? 4/ Čo má pozostalým odčiniť, resp. akú funkciu plní náhrada priznávaná v súlade s § 13 ods. 2 OZ pri usmrtení blízkej osoby? Pokiaľ by dovolací súd dospel k záveru, že tieto právne otázky už boli zodpovedané jeho rozhodovacou činnosťou a je možné ich analogicky použiť na konania o náhradu nemajetkovej ujmy hradenej z povinného zmluvného poistenia, má dovolateľ za to, že doteraz však Najvyšším súdom SR nebola zodpovedaná právna otázka konkrétného rozsahu nároku, a to 5/ akú náhradu nemajetkovej ujmy modifikovateľnú zákonnými a judikatórnymi kritériami, je možné považovať v prípade najbližších osôb (manžel, rodičia, deti) za základnú čiastku za zásah do osobnostných práv a za znehodnotenie citových vzťahov medzi pozostalými a blízkou osobou usmrtenou pri dopravnej nehode?

4.2. Odvolací súd mal podľa dovolateľa posudzovať primeranosť nemajetkovej ujmy aj v kontexte s ďalšími predpismi upravujúcimi obdobnú problematiku a rozhodovaciu prax všeobecných súdov s vybranými prípadmi sekundárnych obetí, a to najmä v prípadoch smrti v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, smrti v dôsledku trestného činu, pri zanedbaní zdravotnej starostlivosti, či pri dopravných nehodách. Podľa dovolateľa mal odvolací súd prihliadať aj na čiastky za telesné (duševné) zranenia podľa sadzieb bodového ohodnotenia uvedených v zákone č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia.

5. Žalovaná v o vyjadrení k dovolaniu uviedla, že dovolanie je nedôvodné a súladné s rozhodovacou praxou v obdobných prípadoch. Napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu je dostatočne odôvodnené a vymedzené právne otázky nemajú dopad na prejednávanú vec. Poukázala aj na to, že rovnakými dôvodmi právny zástupca žalobcu 1/ dôvodil aj v inom dovolaní.

5.1. Žalobca 1/ v stanovisku k vyššie uvedenému vyjadreniu žalovanej zotrval na svojom mimoriadnom opravnom prostriedku.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie je v časti prípustné, nie však dôvodné a v časti neprípustné.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. V danom prípade žalobca 1/ vyvodil prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8.1. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP je a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8.2. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestranom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

8.3. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplyva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Žalobca 1/ v rámci uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP namietal nedostatočné

odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu a jeho arbitrárnosť. Dovolací súd pristúpil k posúdeniu argumentačnej udržateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu z pohľadu, či naplnia záruky garantujúce, že výkon spravodlivosti v danom spore nie je arbitrárny (svojvoľný), teda takého práva strany sporu na riadne odôvodnenie rozhodnutia, ktoré je imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces i práva na súdnu ochranu.

11. K arbitrárnosti Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) vo viacerých svojich rozhodnutiach, aktuálne napr. v uznesení sp. zn. III. ÚS 44/2022 z 27. januára 2022 uviedol, že arbitrárnosť sa v zásade môže prejavovať v dvoch podobách. Procesná arbitrárnosť je hrubým alebo opakovaným porušením zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, hmotnoprávna (meritórna) arbitrárnosť sa prejavuje ako extrémny nesúlad medzi právnym základom pre rozhodovanie vecí a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že arbitrárnosť (i zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí) všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Pritom uvedené nedostatky musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy. O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

12. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) aj z rozhodnutí ústavného súdu vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Povinnosťou súdu je presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť (§ 220 CSP, I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Séria A, č. 254 - B, str. 49, § 30). Inými slovami judikatúra ESLP nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

13. Po preskúmaní obsahu spisu a dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu a rozsudku súdu prvej inštancie dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s potvrdzovaným rozhodnutím súdu prvej inštancie, spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 393 ods. 2 CSP a § 220 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry a obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok, vykazuje logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania a nemožno ho považovať za neodôvodnené. Dovolací súd nezistil, že by v danej veci išlo o takýto prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva žalobcu 1/ na spravodlivý proces. Odvolací súd odôvodnil potvrdzujúci výrok svojho rozhodnutia spôsobom zodpovedajúcim zákonu.

13.1. Z obsahu odôvodnenia preskúmaného rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že dovolací súd

rozsudok súdu prvej inštancie v odvolaní napadnutom zamietajúcim výroku III. potvrdil ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP stotožniac sa s dôvodmi rozsudku súdu prvej inštancie vrátane správnych skutkových a právnych záverov, na ktoré aj odkázal v zmysle § 387 ods. 2 CSP (pozri odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu). Odvolací súd svoje rozhodnutie nezaložil v porovnaní so súdom prvej inštancie na žiadnych iných, či nových skutkových a právnych záveroch. V dôvodoch rozsudku sa vyjadril k nosnej argumentácii odvolateľa (žalobcu 1/) uplatnenej v odvolaní (rovnako aj v dovolaní) ohľadom ním spochybňovanej náhrady (výšky) nemajetkovej ujmy priznanej súdmi nižšej inštancie. V rozpore s uvedeným potom vyznieva tvrdenie dovolateľa o nedostatočnom odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu.

13.2. Keďže odvolací súd sa s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie stotožnil, treba jeho dôvody posudzovať v kontexte s dôvodmi uvedenými v rozsudku okresného súdu, s ktorým vytvára organickú (kompletizujúcu) jednotu, keďže prvoinštančné a odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09). Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie.

13.3. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd podrobne zdôvodnil, prečo potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorým súd žalobu o náhradu nemajetkovej ujmy vo zvyšnej časti zamietol. Odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie uzavrel, že úmrtím otca žalobcu 1/ v dôsledku dopravnej nehody došlo k pretrhnutiu úzkych a rodinných väzieb, čo predstavuje zásah do práva žalobcov na súkromný a rodinný život. Smrťou otca bola žalobcovi 1/ spôsobená trvalá a neodstrániteľná ujma, pretože zosnulý už nebude členom rodiny, došlo k nenapraviteľnej ujme, ktorú možno zmierniť len priznaním peňažnej satisfakcie. Bolo nepochybné, že morálne zadosťučinenie, vrátane odsúdenia vinníka dopravnej nehody v trestnom konaní za daných okolností nie je postačujúce, a je teda prípustné priznať žalobcom náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v zmysle § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Výška priznanej náhrady nemajetkovej ujmy musí odzrkadľovať konkrétne preukázané okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, medzi ktoré možno zaradiť aj intenzitu kontaktu so zomrelým, finančnú odkázanosť pozostalého na príjme zosnulého, založenie vlastnej rodiny, a pod. Inak povedané, preukázanie značnej/vyššej intenzity takýchto väzieb odôvodňuje aj priznanie vyššej náhrady nemajetkovej ujmy. Podľa názoru odvolacieho súdu priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške určenej súdom prvej inštancie je adekvátna okolnostiam prejednávaneho prípadu a nevybočuje z rámca priznaných náhrad v iných porovnateľných prípadoch.

13.3.1. V dôvodoch svojho rozhodnutia odvolací súd uviedol, ako vo veci rozhodol súd prvej inštancie, skutkový stav, ktorý považoval za rozhodujúci, obsah odvolania i právne predpisy, z ktorých vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení, a prečo rozhodnutie okresného súdu považuje za vecne správne, k čomu na zdôraznenie jeho správnosti doplnil aj ďalšie dôvody, najmä v reakcii a za účelom vysporiadania sa s podstatnými odvolacími námietkami žalobcu 1/. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu (body 5. až 20.), ako aj odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie (body 9. až 19.), nevyplýva nedostatočnosť, či nezrozumiteľnosť alebo nepresvedčivosť, ani absencia o skutkových a právnych záveroch, či taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie dostatočne a náležite neodôvodnil, a že pri rozhodovaní nezohľadnil odvolaciu argumentáciu dovolateľa.

14. Skutočnosť, že dovolateľ sa nestotožňuje s názorom odvolacieho súdu (aj súdu prvej inštancie), nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o neodôvodnenosti napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP tak nemožno považovať to, že súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je daný prípad. Skutočnosť, že sa dovolateľ nestotožňuje s odôvodnením rozhodnutia odvolacieho súdu a výsledkom vykonaného dokazovania, nezakladá dôvodnosť podaného dovolania. Aj stabilná rozhodovacia prax ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, IV. ÚS 324/2011)

rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania (strán sporu) vrátane ich dôvodov a námietok.

15. Zhrnúc vyššie uvedené dovolací súd uzatvára, že dovolateľ neopodstatnene namietal, že konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté zmätočnosťou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f) CSP. Dovolací súd preto dovolanie žalobcu 1/ v tejto časti ako nedôvodné v zmysle § 448 CSP zamietol.

16. Žalobca 1/ prípustnosť podaného dovolania vyvodil aj z nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

17. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom, rozhodovaná rozdielne.

18. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

19. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

20. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnú, ako aj o otázku procesnoprávnú (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Na to, aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti (vecnej prejednávateľnosti) dovolania, zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré, okrem iného, patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP. K posúdeniu dôvodnosti dovolania, a teda vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení), môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania.

21. Žalobca 1/ podaním dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP tvrdil, že v dovolaní nastolené právne otázky (bod. 4.1. uvedené pod 1/ až 5/) doteraz dovolací súd neriešil, resp. nevyriešil. V podstatnom odvolaciemu súdu vytýkal nesprávne právne posúdenie otázky „primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy“. K čomu najvyšší súd už opakovane zaujal svoje stanovisko vychádzajúc pritom zo záveru, že stanovenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je síce vecou voľnej úvahy súdu, jeho úvaha musí byť ale náležite odôvodnená a vždy musí mať základ v takých konkrétnych skutkových zisteniach súdu, ktoré zohľadňujú individuálne okolnosti prejednávaneho prípadu a so zreteľom na ne sú relevantné pre posúdenie primeranosti náhrady v zmysle § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka.

22. Z rozhodovacej praxe odvolacieho súdu tak vyplýva, že dovolateľom nastolené otázky súvisiace s posúdením primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch boli riešené napríklad v rozhodnutiach sp. zn. 4Cdo/139/2011, 7Cdo/215/2020, 7Cdo/73/2021, R 29/2001, R 3/2022, 7Cdo/103/2023 (prijaté ako judikát (R) na občianskoprávnom kolégiu najvyššieho súdu dňa 27.

novembra 2024). Z uvedeného potom vyplýva, že dovolací súd už opakovane tieto dovolateľom nastolené otázky riešil, čím dovolateľ neopodstatnene namietal, že jeho dovolanie je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

23. Dovolací súd posudzujúc prípustnosť dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 CSP v súlade s § 432 CSP dospel k záveru, že otázky súvisiace s posúdením primeranosti priznanej náhrady (výšky) nemajetkovej ujmy s prihliadnutím na závažnosť spôsobenej ujmy a individuálne skutkové okolnosti sú rozhodovacou praxou dovolacieho súdu opakovane riešené a v tomto smere sa považujú za ustálené. V rámci dovolacieho prieskumu preto dovolací súd posudzoval, či napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu pri stanovení výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy pozostalých došlo k odklonu od takto ustálenej rozhodovacej praxe v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP (R 83/2018, R 71/2018, čl. 2 ods. 1 a čl. 3 Základných princípov CSP).

24. Z rozsudku najvyššieho súdu z 30. októbra 2012 sp. zn. 4Cdo/139/2011 vyplýva, že „pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy ustanovenie § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka zakotvuje taxatívne dve kritériá: závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy, čím závažnejšia je čo do svojej intenzity i svojho trvania, tým vyššia by mala byť aj čiastka peňažného zadosťučinenia a ďalej veľmi široko chápané okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo. Pričom vždy musia byť zisťované okolnosti nielen na strane pôvodcu zásahu, ale aj na strane postihnutej osoby, konkrétne, napríklad, aký je podiel samotnej postihnutej osoby na priebehu činnosti pôvodcu vyúsťujúcej do neoprávneného zásahu. Druhé kritérium, a to okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, je stanovené zámerne veľmi všeobecne tým, že by malo byť uplatnené vo vzťahu ako k postihnutej fyzickej osobe, tak k osobe, ktorá neoprávnený zásah spôsobila, napr. či išlo na strane pôvodcu neoprávneného zásahu len o určitú ľahkú nedbanlivosť alebo naopak o úmysel. Tým je sledovaný cieľ, aby pri určení konkrétnej výšky peňažného zadosťučinenia bolo možné v rámci voľnej úvahy súdu, ktorá práve na tomto mieste dostáva veľký priestor, a v súlade s princípom spravodlivosti pružne prihliadnuť na najrôznejšie momenty, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo. Osobné a majetkové pomery škodcu nemajú priamy vplyv na priznanú výšku nemajetkovej ujmy. Súd musí pritom však vychádzať vždy z čo najúplnejšieho skutkového stavu a opierať sa o preskúmateľné konkrétne hľadiská. Maximálna čiastka peňažného zadosťučinenia, ktorú môže súd priznať je ohraničená výškou navrhovateľom požadovaného peňažného zadosťučinenia, ktorá musí byť zrejماً zo žalobného návrhu. V danom prípade bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy za smrť blízkej osoby (dcéry) rodičom každému z nich vo výške 15.000 eur a súrodencom každému z nich vo výške 2.000 eur, zohľadnením straty dieťaťa, ktorá je pre rodiča vždy mimoriadnym zásahom do jeho súkromného a rodinného života. Ďalej spolužitie v spoločnej domácnosti, poskytovanie vzájomnej starostlivosti, blízky citový vzťah, lebo sa jednalo o dcéru, ktorá bola hybnou silou ich domácnosti.“

25. V uznesení najvyššieho súdu z 31. januára 2022 sp. zn. 7Cdo/215/2020 k otázke stanovenia kritérií pre rozhodovaciu súdnu prax, najvyšší súd poukázal na to, že „stanovenie kritérií nie je celkom možné v podmienkach samotného dovolacieho prieskumu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Jadro nastoleného problému je možné primárne riešiť skôr v oblasti zákonodarnej činnosti zmenou zákona, ako prostredníctvom súdno-aplikačnej praxe (m. m. sp. zn. 7Cdo/204/2018).“

26. V uznesení najvyššieho súdu z 30. júna 2022 sp. zn. 7Cdo/73/2021 k otázke výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy najvyšší súd uviedol, že „je vždy výsledkom posúdenia vysoko individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej konkrétnej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach. Každé jedno rozhodnutie o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy je založené na riešení čisto individuálnych otázok, ktoré nemôže byť považované za pravidlo pre iné prípady. Pokiaľ účelom § 421 ods. 1 písm. b) CSP je zo širších hľadísk to, aby sa vyriešením niektorej, dosiaľ ešte dovolacím súdom nevyriešenej právnej otázky vytvorila a ustálila rozhodovacia prax dovolacieho súdu, je namieste konštatovanie, že vyriešením takto vysoko individuálnej otázky, akou je určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy, sa ani nemôže vytvoriť ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu. Pri posúdení a hodnotení zákonom ustanovených východísk na určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy postupujú totiž sudy vždy diferencovane v každom konkrétnom prípade a

nezotrávajú na určitých striktných hraniciach. V takto individualizovanom rámci určovania konkrétnej výšky náhrady nemajetkovej ujmy, zovšeobecnenie ani neprichádza do úvahy, keďže rozsah vzniknutej nemajetkovej ujmy nemožno exaktne kvantifikovať a vyčíslieť.“

27. Z judikátu R 29/2001 vyplýva právna veta v znení: „Samotná závažnosť ujmy vzniknutej v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti nie je jediným a výlučným kritériom pre určenie nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pri určení tejto výšky musí súd prihliadať aj na okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu práva. Tieto okolnosti môžu byť významné tak u osoby postihnutej, ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila.“

28. V uznesení najvyššieho súdu z 31. marca 2022 sp. zn. 7Cdo/252/2021, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 2/2022 najvyšší súd prijatím judikátu pod R 3/2022 v znení prvej vety judikoval „právo na náhradu nemajetkovej ujmy zásahom do súkromného a rodinného života (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka) vzniknutej usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode motorovým vozidlom je nárokom hradeným z povinného zmluvného poistenia podľa zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.“

29. Napokon rozsudkom najvyššieho súdu z 26. augusta 2024 sp. zn. 7Cdo/103/2023, ktorý bol prijatý ako judikát (R) na občianskoprávnom kolégiu najvyššieho súdu dňa 27. novembra 2024, najvyšší súd judikoval prijatím právnej vety v znení: „Pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka nie je dôvodné túto náhradu obmedziť najvyšším prípustným odškodnením podľa zákona o obetiach trestných činov (zákon č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi, resp. zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov).“

30. Dovolací súd vychádzal z vyššie prezentovaných právnych záverov vyplývajúcich z rozhodovacej praxe dovolacieho súdu k dovolateľom vymedzeným právnym otázkam uvedeným v bode 4.1. pod 1/ až 5/, s ktorými sa stotožnil a nepovažuje za potrebné sa od nich odkloniť, aj preto na ne v celom rozsahu odkazuje, pretože sú plne aplikovateľné aj v danom spore. Na základe uvedeného dovolací súd tak môže len konštatovať, že dovolaním napadnutým rozhodnutím sa odvolací súd neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, pokiaľ pri stanovení výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch zohľadnil blízky príbuzenský a citový vzťah rodiča a dieťaťa, vážny zásah do ich súkromného a rodinného života, spojený s pocitom smútku a bolesti z dôvodu nenapraviteľnej emocionálnej ujmy. Zohľadnením závažnosti spôsobenej ujmy a rozhodovacej súdnej praxe, ako aj porovnaním priznávaných súm náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch súdmi nižších inštancií, možno dospieť k záveru o primeranosti priznanej výšky pre žalobcu 1/ v sume 8.000 eur a pre žalobkyňu 2/ v sume 10.000 eur, s prihliadnutím na individuálne skutkové okolnosti v danom spore. V kontexte uvedeného dovolací súd považuje za potrebné dodať, že závery súdov nižšej inštancie sú výsledkom komplexného posúdenia a vyhodnotenia skutkových okolností preskúmvanej veci v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov vyplývajúcou z § 191 CSP, s ktorým zisteným skutkovým stavom je dovolací súd viazaný v zmysle § 442 CSP. Skutočnosť, že strana sporu sa s vyčíslením primeranej výšky náhrady odvolacím súdom nestotožňuje, sama osebe nemôže byť spôsobilá založiť prípustnosť jej dovolania, ak odvolací súd pri jej zisťovaní vychádzal z uvedených kritérií, zadaných ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu. Vzhľadom na uvedené dospel dovolací súd k záveru, že prípustnosť dovolania žalobcu 1/ z § 421 ods. 1 písm. a) CSP nevyplýva.

31. Záverom najvyšší súd vo väzbe na svoju rozhodovaciu prax akcentuje, že otázka - aká má byť výška náhrady nemajetkovej ujmy je vždy závislá od výsledku posúdenia individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach. Vyplýva to predovšetkým z toho, že zákonné ustanovenie § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka predstavuje normu s relatívne neurčitou hypotézou, ktorá nie je stanovená priamo právnym predpisom, a ktorá tak prenecháva súdu, aby podľa svojho uváženia v každom jednotlivom prípade vymedzil sám hypotézu právnej normy zo širokého, iba málo obmedzeného okruhu okolností. Pokiaľ je teda účelom § 421 ods. 1 písm. b) CSP zo širších hľadísk tiež to, aby sa vyriešením niektorej, dosiaľ

ešte dovolacím súdom nevyriešenej, právnej otázky vytvorila a ustálila rozhodovacia prax dovolacieho súdu, je namieste konštatovanie, že vyriešením takto vysoko individuálnej otázky (akou je určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej protiprávnym zásahom do jednotlivých súčastí osobnosti fyzickej osoby a osobnostných práv, ktorým poskytuje ochranu § 11 a nasl. OZ, t. j. život, zdravie, súkromie, rodinný život a pod.) sa ani nemôže vytvoriť ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu. Vec posudzujúci senát dovolacieho súdu je toho názoru, že nie je možné precedenčne zaviazat' súdy ku konkrétnemu spôsobu rozhodovania pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy.

31.1. Napokon je potrebné uviesť, že závery súdov pri posudzovaní nastolenej otázky ne/primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy sú výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností v konkrétnom spore, ktoré v konaní vyšli najavo, a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov súdy viedli k prijatiu toho-ktorého rozhodnutia; dovolací súd je navyše v zmysle § 442 CSP, ako už bolo uvedené, viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd.

31.2. Žalobca 1/ v podanom dovolaní v podstate nabáda dovolací súd k zjednocujúcemu postupu podľa § 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch, čo je však nie celkom možné v podmienkach samotného dovolacieho prieskumu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Inicievanie takéhoto postupu je možné spôsobom uvedeným v § 21 ods. 3 citovaného zákona. Dovolací súd v tomto smere opakovane vyjadril názor, že jadro nastoleného problému je možné primárne riešiť skôr v oblasti zákonodarnej činnosti (zmenou zákona) ako prostredníctvom súdnoaplikačnej praxe (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/204/2018, 7Cdo/215/2020, 7Cdo/87/2023).

32. Z dôvodov vyššie uvedených dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobcu 1/ v časti namietajúcej vadu podľa § 420 písm. f) CSP je síce prípustné, ale nie je dôvodné. Ohľadom namietajúceho nesprávneho právneho posúdenia veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP pre nezistený odklon je neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP a v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP je neprípustné podľa § 447 písm. f) CSP (dovolacie dôvody neboli vymedzené spôsobom uvedeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP, preto v tejto časti je potrebné dovolanie žalobcu 1/ odmietnuť. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dovolanie ako celok zamietol (§ 448 CSP).

33. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v zmysle § 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP a zásadou úspechu žalovanej v dovolacom konaní (§ 255 ods. 1 CSP) tak, že priznal žalovanej voči žalobcovi 1/ náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

34. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.